

DOMINÓ

Pisztoly az asztalon

VARGA ZOLTÁN

BRIAN DE PALMA ÚJ THRILLERÉBEN DÁN RENDŐRÖK KERESZTEZIK AZ ISzlÁM TERRORIZMUS ÚTJÁT.

Az Új-Hollywoodot megalapozó „mozifenyegerek” talán legdelejezőbb stílusérzékkel és legkevésbé piacképes rögeszmékkel megáldott-megvert zsenije, Brian De Palma immár közel húsz éve – a sem az alkotónak, sem a nézőknek nem különösebben kellemes emléket jelentő *A Mars-mentőakció* óta – lényegében kivonult a hollywoodi rendszerből. Ezt bizonyára nem bánják a stúdióvezetők, hiszen – ahogyan Pápai Zsolt fogalmazott találóan –, „Hollywood évtizedekig bizalmatlanul szemlélte ténykedését, formai megoldásait extrémeknek, személyét nehezen kezelhetőnek titulálták, világlátását túl sötétnek találták” (*Filmvilág* 1999/1). Kérdés azonban, hogy a rendező mennyire járt jól a váltással, a többnyire francia vagy német szponzorok bevonásával; az ezredforduló óta egyszer láhattunk De Palmától a művész legszebb pillanatait méltó módon visszaidéző filmet (*Femme Fatale*), leginkább azonban olyan munkák kerültek ki a keze alól, ame-

lyek aligha tettek jót a hírnevének (*Fekete Dália*, *Gyilkos vágyak*).

Legújabb thrillere, a dán gyártásban készült *Dominó*, az utóbbi mezőnybe tartozik – jóllehet ezt a méltatlan produkciós körülmények is magyarázzák. De Palma az egyik legszörnyűbb szakmai élményeként idézi föl a *Dominó* keletkezéstörténetét: a forgatás alulfinanszírozottságát, a kifizetetlen stábtagokat, az aktív munka helyett vesztégléssel töltött időt; illetve azt, hogy producerei (mintha csak valamely hollywoodi stúdióvezető tiporta volna sárba a rendező szuverenitását) kivették kezéből a vágást, s általa jóvá nem hagyott változatot küldtek a mozikba. A forgatókönyv megírásában – számos filmjével ellentétben – De Palma nem vett részt, s éppen a cselekménybonyolítás a *Dominó* legkevésbé működőképes rétege. A sztori, amely koppenhágai rendőrgyilkossággal indul, s csakhamar az iszlám terrorizmus machinációival folytatódik, egyszerre tűnik túlbonyolítottnak és primitívnek. Túlbonyolított, amennyiben az alig másfél órás játékidőhöz mérten megtöbbszörözi a szemben álló feleket, az egymás érdekeit keresztező figurákat és csapong a helyszínek között (Koppenhágától Brüsszelen át Almeriáig). S primitív, minthogy valamennyi oldal képviselőjét – a rendőröket, a gyilkost és a terroristákat egyaránt – szimpla motivációk viszik előre: a bosszúvágy és/vagy a fanatizmus. E problematikus cselekményépítés, a figurák klisészerűsége és a kevéssé meggyőző színészvezetés eredményezik, hogy a film nagy része nem

„Szimpla motivációk viszik előre”
(Nikolaj Coster-Waldau)

kifejezetten nyújt többet egy átlagos (esetleg átlag alatti) tévékriminél.

A *Dominó* azonban nem csupán a rendező kései pályaszakaszát uráló orientációvesztés újabb dokumentuma, mert egyes részleteiben – a nyitányban és a csúcsponton – még itt is megmutatkozik az a mozi-mágia, amelyet Brian De Palma legihletettebb pillanatainak köszönhetünk, s amely a legnagyobb filmrendezők közé emelte őt. A *Dominó* expozíciójában újabb remek példáját üdvözölhetjük a De Palma eszköztárában jellegzetesnek számító felső nézőpontra, amely kezdetben banális szituációt látat toltásképen (főhősünk a szeretőjétől készűl távozni, hogy megkezdje a hajnali szolgálatteljesítést); ám a folyamatos ereszkedésnek köszönhetően a snitt az asztalon hagyott pisztoly közelképével ér véget. Az ottfelejtett fegyver lesz a dominó láncreakciót beindító első darabja, a kritikus pillanatban a hiánya miatt veszíti életét az idősebb rendőr s kerül veszélybe fiatalabb partnere. Ugyancsak a nyitás idézi meg a De Palma-életműben legszívesebben citált példaképet, Alfred Hitchcockot: a *Szédülésre* noha már eddig is sokszor utalt a rendező (kivált a *Megszállottsággal* és az *Alibi* tesztel), de a kulcsfontosságú tetőtéri üldözésjelenetre először kínál egyéni variációt, amely a *Dominó* egyik legfeszültebb képsorát eredményezi. Hasonlóképpen mives a csúcspont, ahol a bikaviadal helyszínére tervezett öngyilkos merénylet meghűsítése a tét. A lassításokkal és a zene (ezúttal is Pino Donaggio muzsikájának) *crescendójával* tüntető szekvenciát valószínűleg csupán azért nem fogják például a *Carrie* vagy az *Aki legyőzte Al Caponét* hasonlóan komponált nagyjeleneteivel együtt emlegetni, mert a cselekmény előzményei kevéssé vonják be a nézőt. Máskülönbén igazi mozi-szék-szorogató pillanatokkal szolgál – a *Dominó* tanúsága szerint Brian De Palma még akkor is képes ilyen jelenetekkel elkápráztatni a publikumot, ha téli álmod alszik.

DOMINÓ (Domino) – dán, 2019. Rendezte: Brian De Palma. Írta: Petter Skavlan. Kép: José Luis Alcaine. Zene: Pino Donaggio. Szereplők: Nikolaj Coster-Waldau (Christian), Carice van Houten (Alex), Guy Pearce (Martin), Eriq Ebouaney (Tarzi). Gyártó: Schonne Film. Forgalmazó: Vertigo Média. Szinkronizált. 89 perc.

